

“Ik was vandaag oneerlijk toen ik boos werd op een van de jongens. Oneerlijk omdat hij niet anders had kunnen handelen. Toch is het mijn taak om de gelijke rechten van iedereen te bewaken. Wat zouden ze van me denken als ik van sommigen goed vind wat ik in anderen veroordeel?” (Janusz Korczak)

Dit Korczak Bulletin is ook te vinden op onze website: <http://korczak.nl/stichting/>

Korczakdag: Democratie moet je doen op zaterdag 11 november 2023

Op zaterdag 11 november 2023 wordt de Korczak Conferentie gehouden in het Kinderrechtenhuis te Leiden. Thema is: “Democratie moet je doen.” In samenwerking met het Kinderrechtencollectief is een mooi programma ontwikkeld. Medewerking onder meer van prof. dr. Micha de Winter, Save the

Children, De Vreedzame School, kinderboekenschijver Jacques Vriens, een kinderraad en gesprekken met kinderburgemeesters en kinderrambassadeurs. In bijlage 1 vind je de uitnodiging. Aanmelden kan vanaf nu via info@korczak.nl. Er zijn 80 plaatsen beschikbaar, wie 't eerst komt. (zie bijlage 1)

Nash Dom augustus 2023

In de week van 5 t/m 13 augustus werd het Nash Dom kamp weer gehouden, dit keer in de Panoven in Zevenaar. Grote dank aan alle vrijwilligers, in het bijzonder aan Nienke en Amber die de hoofdleiding vormden. Met elkaar hebben zij ruim vijftig kinderen weer een fantastische week bezorgd, geheel in Korczakstijl: met respect voor elk kind, ieders eigenheid, een kinderraad, kinderen die workshops verzorgden en een prachtige Korczakdag met allerlei activiteiten rond de kinderrechten. Dank aan alle sponsors die het mogelijk hebben gemaakt dat het kamp ook door kinderen van minder draagkrachtige ouders bezocht kon worden en aan het Kinderrechtencollectief dat zorgde voor prachtig materiaal over kinderrechten. Kijk verder op <https://www.nashdom.nl/>

Ik heb zelden zoveel liefde en creativiteit bij elkaar gezien als in het Nash Dom kamp 2023 en ik loop toch al een tijdje mee in het leven. Het regende vreselijk veel....niemand werd chagrijnig!! Ik ben blij dit meegemaakt te mogen hebben. Peter van Helden (vrijwilliger)

Bestuursdag Korczak Stichting

De jaarlijkse inspiratiedag voor bestuursleden werd dit keer gehouden op 1 juli in Middelburg. Barbara de Kort had een mooi programma samengesteld, met aandacht voor Ketu Koti. We hadden een inspirerende bespreking naar aanleiding van een artikel van Arnold Grünberg over de

jeugdzorg en hielden een brainstorm hoe wij als stichting ook meer kunnen betekenen voor die pedagogische wereld.

Graag komen we in contact met mensen die werkzaam zijn in de Jeugdzorg om de pedagogiek van Korczak en de rechten van het kind binnen hun organisatie meer onder de aandacht te brengen. Mail ons via: info@korczak.nl

Reis naar Polen in oktober

In het weekend van 27 t/m 29 oktober hopen wij voor de liefhebbers een speciale studiereis naar Polen te organiseren rond het leven en werk van Janusz Korczak. Wij zullen diverse plaatsen bezoeken die in de geschiedenis van Korczak belangrijk zijn, waaronder de Joodse begraafplaats waar het standbeeld van Korczak en de kinderen staat en het vroegere weeshuis waar nu het Korczakianum is gevestigd met een uitgebreid archief en een tentoonstelling rond het leven en werk van Janusz

Korczak. De reis is inmiddels volgeboekt.

Minister van Kinderen

Op 22 september a.s. wordt in Nieuwspoor (Den Haag) een bijzonder evenement gehouden: Een Minister van Kinderen in Nederland?

Ook dit jaar organiseert de Stichting Minister van Kinderen het evenement waarop zij bij elkaar komen voor het belang van kinderrechten en de nood voor een professionele kinderrechten lobby. Zal dit jaar, hèt jaar zijn voor een Minister van Kinderen? Van harte welkom; wel van te voren aanmelden.

Zie voor meer informatie: www.ministervankinderen.nl

Leren vallen en opstaan

Jan Derksen, hoogleraar klinische psychologie schrijft in *Trouw* van 13 april 2023 dat jonge mensen meer dan vroeger psychische problemen kennen. Hij geeft voor de groeiende psychische nood onder jonge mensen meerdere verklaringen. Een ervan is dat ze moeilijk kunnen omgaan met hindernissen, beperkingen, frustraties. Leer jongeren in de boom klimmen en hoe het is om eruit te vallen, staat boven zijn artikel.

Paul Boersma schreef hier enkele gedachten van Janusz Korczak bij (zie bijlage 4).

Nivoz Onderwijsavond

Op woensdag 27 september verzorgt Hans Boutellier de eerste NIVOZ-onderwijsavond in theater Maitland Driebergen. Hij is bijzonder hoogleraar Polarisation en Maatschappelijke veerkracht aan de

Vrije Universiteit. Hij spreekt over samenleven in 'het nieuwe westen' en de kernfunctie van het onderwijs.

Het nieuwe jaarthema van de NIVOZ-onderwijsavonden is: Vertrouwen als kernwaarde voor de samenleving van morgen. Meer informatie te vinden op [NIVOZ](https://www.nivoz.nl)

Aanbod: Wie moet er passen?

Ons jaarboek van 2022 "Wie moet er passen?" blijkt een succes te zijn voor scholen die zich verder willen bekwamen in de ontwikkeling van passend en inclusief onderwijs. Op verzoek geven de auteurs van het boek workshops, trainingen of studiedagen voor schoolteams, leraren, ib-ers, medewerkers van samenwerkingsverbanden, voor studenten op pabo's en lerarenopleidingen.

Belangstelling: neem contact op met aricdebruin@kpnmail.nl

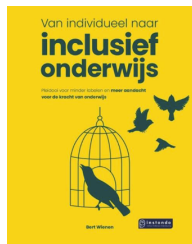
Boekentips

1. Vandaag hou ik mijn spreekbeurt over de anaconda, Bibi Dumon Tak. ISBN: 9789045128276

Prachtig boek voor kinderen en volwassenen. Terecht bekroond met de Woutje Pieterse Prijs. Bibi Dumon Tak laat dieren aan het woord die spreekbeurten houden over andere dieren. Sommige dieren hebben elkaar nog nooit gezien, anderen kennen elkaar juist heel goed. Zoals de poetsvis, die vooral de scherpe tanden van de haai kent, en de vos, die voornamelijk is geïnteresseerd in de smaak van de gans. De zebra houdt zijn spreekbeurt over zwart-witte dieren en de doodshoofdvlinder weet alles over de doodshoofdaap te vertellen. En zoals bij iedere spreekbeurt is er na afloop gelegenheid tot het stellen van vragen.

2. Van individueel naar inclusief onderwijs, Bert Wiene. ISBN : 9789463173667

Pleidooi voor minder labelen en meer aandacht voor de kracht van onderwijs, want niet het kind is het probleem, maar de context.

Dit boek is geschikt voor professionals die met en voor kinderen en jongeren werken, zoals leraren, intern begeleiders, schoolleiders, bestuurders en zorgcoördinatoren. Maar ook voor beleidsmedewerkers van gemeenten en jeugdhulpinstanties. Eigenlijk voor iedereen die verantwoordelijkheid dragen in het opvoeden en begeleiden van kinderen en jongeren. Veelal mensen die dagelijks ervaren dat het eigenlijk anders moet.

3. Thema "Thuis" van Kleur (Levendig Uitgever)

Een mooi aanbod van Levendig Uitgever: In het kader van de Kinderboekenweek is het themanummer 'Thuis' van de methode Kleur met verhalen, lessen, opdrachten en suggesties voor groep 1 t/m 8 gratis te downloaden. Kijk op: [Levendiguitgever.nl](https://www.levendiguitgever.nl).

Bij deze uitgever zijn ook enkele boeken van de Janusz Korczak Stichting uitgegeven

agenda

- 22 sept: Ministerie van Kinderen, Den Haag
- 26 sept: Bestuursvergadering JKS te Amsterdam
- 27 sept: Studiemiddag voor SWV Hoeksche Waard over "Wie moet er passen?"
- 27 sept: Onderwijsavond NIVOZ: spreker Hans Boutelier
- 28 sept: Gastcollege pabo Inholland Den Haag
- 2 t/m 6 okt: Nationale Onderwijsweek (<https://www.nationaleonderwijsweek.nl/>)
- 5 okt: Dag van de leraar
- 18 okt: Gastcollege NHL Stenden pabo Assen
- 27 t/m 29 okt: Studiereis Korczak Warschau
- 28 okt: Korczak Jahrestagung: Partizipation und Demokratiebildung (Ingolstadt)
- 31 okt: Bestuursvergadering JKS (online)
- 1 nov: Training voor De Vrolijkheid in Emmen
- 3 – 5 nov: IKA International Korczak Conference in Sousse (Tunesië)
- 11 nov: Korczak conferentie Kinderrechtenhuis Leiden. Thema: Democratie moet je DOEN ('Teaching democracy is doing democracy')
- 17 nov: Korczak conferentie Warschau: 'Teaching democracy is doing democracy'

Dit bulletin wordt met de grootste zorg samengesteld. Met vragen of opmerkingen kunt u terecht bij de redactie: info@korczak.nl. Aan de informatie in dit Bulletin kunnen geen rechten worden ontleend.
Copyright (c) 2023 Janusz Korczak Stichting; eindredactie: Arie de Bruin.

Bijlage 1

Korczak Conferentie
Zaterdag 11 nov. 2023
11.00 - 16.30 u.
Kinderrechtenhuis
Hooglandsekerkgracht
17b, 2312 HS Leiden

Democratie en de inbreng van kinderen waren vanzelfsprekend bij Janusz Korczak, maar zijn dat vaak niet in onze wereld. De manier om dit te leren is door democratie te DOEN, op school, in de jeugdzorg, thuis en niet te vergeten in de politiek.

Een dag vol inspiratie voor iedereen die samen met kinderen en jongeren vorm wil geven aan deze wereld.

Het thema komt op vele manieren aan bod: Bijdragen van Jacques Vriens (auteur van o.m. "Groep acht aan de macht"), prof. dr. Micha de Winter (pedagoog), Save the Children (met het programma 'Speaking Minds'), De Vreedzame School, dr.

Joop Berding (pedagoog), Lars Westra (vice-voorzitter Kinderrechtencollectief), gesprekken met kinderburgemeesters en leden van kinderraden, Arie de Bruin (vz. Korczak Stichting). Tevens vindt de uitreiking plaats van de Korczak Studentenprijs. Er is klezmermuziek van Klezbez en een heerlijke lunch!

Meld je aan via: info@korczak.nl

Vermeld daarbij "Korczakdag 2023", naam, (mail)adres. Je ontvangt dan z.s.m. een toegangsbewijs en het definitieve programma. De toegang is gratis: er wordt een vrijwillige bijdrage gevraagd, over te maken op NL86 INGB 0005 3115 50 t.n.v Janusz Korczak Stichting o.v.v. Korczakdag 2023.

De dag is een initiatief van de Janusz Korczak Stichting en wordt mede mogelijk gemaakt door het Kinderrechtencollectief en de stichting Utopa.

Bijlage 2: Oneerlijk?

"Ik was vandaag oneerlijk toen ik boos werd op een van de jongens. Oneerlijk omdat hij niet anders kon. Toch is het mijn taak om de gelijke rechten van iedereen te bewaken. Wat zouden ze van me denken als ik sommige kinderen iets toestond waarvoor ik andere bestrafte?" (Janusz Korczak)

Welke opvoeder kent het dilemma niet? En in iedere pedagogische opleiding wordt het met de paplepel in gegoten: je moet consequent zijn! Je moet alle kinderen gelijk behandelen.

Maar iedere opvoeder weet ook uit ervaring dat dat niet altijd mogelijk is, dat het regelmatig 'schuurt', dat het oneerlijk voelt, omdat kinderen nou eenmaal niet gelijk zijn. En omdat geen enkele situatie exact hetzelfde is als die andere.

Daarom besloot ik als leraar al snel om de kinderen in mijn klas maar duidelijk te maken dat ik niet consequent kon zijn en dat ik hen niet gelijk wilde behandelen, omdat zij niet gelijk waren. Natuurlijk waren de protesten in het begin niet van de lucht: "Ja, maar meester, hij mag het wel!" en "Meester, da's niet eerlijk, ik heb vier fouten en dan krijg ik een zes, en zij heeft zes fouten en ze krijgt een zeven..." of "Waarom mag Patrick wel uit zijn bank lopen en ik niet? Dat is niet eerlijk...."

Ja, wat is eigenlijk eerlijk? Het is volgens Korczak nou niet bepaald eerlijk om een kind te bestraffen voor iets, terwijl het niet anders kon. En toch deed hij dat omdat het volgens hem zijn taak was om de gelijke rechten van iedereen te bewaken. Wel eerlijk van hem om op te biechten dat hij vond dat hij eigenlijk oneerlijk was! Waarom deed hij dit dan? Omdat hij bang was dat hij zijn gezag zou verliezen: "wat zouden ze van me denken?" Bang om zijn autoriteit te verliezen?

Maar elders zegt hij: "Hoe intensiever je je inzet voor het behoud van je autoriteit, des te meer je haar verliest..."

Inderdaad: het heeft geen zin om quote que quote consequent te willen zijn. Als je de gelijke rechten van iedereen wil bewaken, over welke rechten heb je het dan? Het recht om ook uit je bank te lopen? Of het recht om te zijn wie je bent?

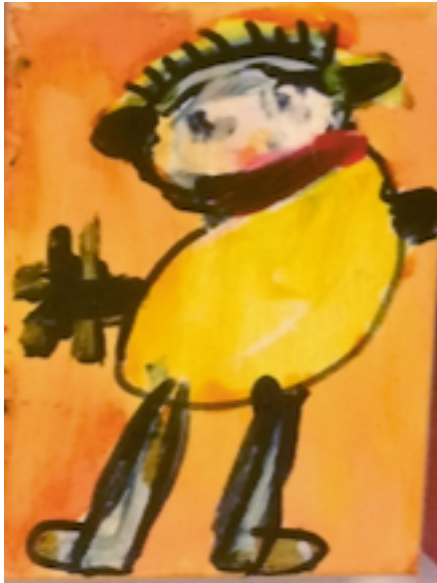
Dit laatste is volgens Korczak één van de grondrechten voor ieder kind. Als opvoeder kun je eerlijk zijn als je kinderen ongelijk behandelt, omdat zij ongelijk zijn! Ieder kind heeft het recht om te zijn wie hij/zij is.

Passende opvoeding (en passend onderwijs) is vooral niet consequent-zijn, maar de opvoeder stemt zijn handelen af op wie dit kind is, wie deze kinderen zijn.

Lastig? Jazeker! Leg maar eens aan ouders uit waarom je het werk van het ene kind anders beoordeelt dan van het andere.... juist omdat je ieder kind gelijk wil behandelen, je wilt namelijk dat ieder kind tot zijn recht kan komen en niet bij voorbaat al afgerekend wordt op zijn onmogelijkheden.

arie de bruin

Bijlage 3: Korczak aan het woord

Met misnoegen bekijkt een opvoeder de inhoud van de broekzakken en laden van de kinderen. Wat daar al niet in zit: prentjes, briefkaarten, touwtjes, spijkertjes, steentjes, lapjes stof, kralen, doosjes, flesjes, gekleurde stukjes glas, muntjes, veertjes, dennenappels, kastanjes, lintjes, gedroogde blaadjes en bloemen, figuurtjes uit papier, tramkaartjes, stukjes van wat ooit iets was, het begin van wat nog iets moet worden.....

Een klein schelpje staat voor de droom van een reis naar zee; een schroefje en wat ijzerdraad - een vliegtuig, een trotse droom eens te zullen vliegen; het oog van een reeds lang geleden gebroken pop - een laatste herinnering aan een liefde die er niet meer is en niet weeromkomt. ....

Je zult zowel een foto van de moeder van het kind vinden als twee groschen, gewikkeld in roze papier, afkomstig van een overleden grootvader. Er komen steeds nieuwe voorwerpen bij, een deel van het oude verliest zijn waarde. Dus het kind ruilt ze, geeft ze weg; later krijgt het spijt en pakt ze terug....

Ik ben bang dat een minder fijnbesnaarde opvoeder, omdat hij dit niet begrijpt, er dus geringschattend over denkt, woedend wordt over een broekzak die uitscheurt en laden die gaan klemmen, en dat hij kwaad wordt over het geruzie en de onrust - want nu eens is er iets zoek, dan wordt er weer wat gevonden, alles slingert rond, wanordelijk, willekeurig - en dat hij ten slotte in een vlaag van woede deze schatten op een hoop veegt en als vuil in de kachel gooit.

Hij maakt zich dan schuldig aan ongehoord machtsmisbruik, hij begaat een barbaarse misdaad. Hoe durf je, jij schoft, te beschikken over andermans eigendom? Hoe durf je later van die kinderen te verlangen dat ze iets respecteren en van iemand, wat of wie ook, zullen houden? Je verbrandt geen papiertjes, maar liefde voor traditie en dromen over een prachtig leven....

(UIT: J. Korczak, *Hoe houd je van een kind (Het Weeshuis)*, p. 220, Uitg. Bijleveld, Utrecht 1984)

(Met schaamrood dacht ik terug aan de tijd dat ik onderwijzer was in klas 6 en Gerben zijn laadje liet opruimen. "Hup, gooi al die rommel weg... je boeken worden vies!" Ik hoop dat Gerben zich ook nog momenten herinnert dat ik hem wel met respect behandelde... Arie de Bruin)

Bijlage 4: Leren vallen en opstaan

Paul Boersma

Jan Derksen, hoogleraar klinische psychologie schrijft in Trouw van 13 april 2023 dat jonge mensen meer dan vroeger psychische problemen kennen. Hij geeft voor de groeiende psychische nood onder jonge mensen meerdere verklaringen. Een ervan is dat ze moeilijk kunnen omgaan met hindernissen, beperkingen, frustraties. Leer jongeren in de boom klimmen en hoe het is om eruit te vallen, staat boven zijn artikel.

Zijn verhaal doet me aan denken aan Janusz Korczak (pseudoniem voor Henryk Goldschmidt). In 2015 mocht ik meewerken aan een boek *Het recht van het kind op leven en dood*. In dat boek hebben auteurs vanuit verschillende perspectieven gereflecteerd op een van de kinderrechten die Janusz Korczak formuleerde, toen hij leiding gaf aan arme en weeskinderen in het Warschau van voor de Tweede Wereldoorlog. Naast het recht van het kind op respect, te mogen zijn wie het is, en op het recht op de dag van vandaag ("kinderen zijn niet mensen van morgen, maar mensen van vandaag"), formuleerde hij het recht van het kind op zijn/haar eigen dood. Dat recht intrigeert.

Wat bedoelde hij met dat recht? Zelf was hij opgevoed als een 'salonkind'. Samen met zijn zusje groeide hij op in een redelijk welvarend joods-seculier milieu. Een dromerige jongen die niet buiten mocht spelen. Dan zou hij wel eens een besmettelijke ziekte kunnen oplopen of slechte woorden leren van de straatkinderen. Vandaar wellicht zijn verzuchting: "Omdat we bang zijn ons kind door de dood te verliezen, ontnemen we het de kans om te leven." Wie is er nu niet bang zijn kind door de dood te verliezen? Ook al had hij zelf geen kinderen, Korczak begreep die angst maar al te goed. We willen het kind beschermen, zeker voor de dood. Maar onze angst kan betekenen dat we het kind juist dan leven ontnemen.

Henryk Goldschmidt werd geboren in 1878 in Warschau (toen Russisch). Of 1879, want zijn vader – een advocaat - was vergeten zijn geboorte aan te geven. Zijn vader was een psychiatrisch patiënt en na zijn dood moest het gezin in armoede leven. Henryk ging medicijnen studeren en bedacht een andere naam toen hij aan een schrijfwedstrijd meedeed: Janusz Korczak. Onder die naam werd hij in Polen een bekende kinderarts en oprichter van twee weeshuizen: Dom Sierot en Nash Dom. De kinderen kregen daar eigen verantwoordelijkheid. Ze losten hun ruzies zelf op (kinderrechtbank), maakten een eigen krant. Hij leefde daar met de kinderen als een gelijke, waarbij hij hen volledig serieus nam. De door hem ontwikkelde kinderrechten vormden na de oorlog de basis voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties.

Korczak had diep respect en bewondering voor hoe kinderen in de wereld staan en die ervaren, en wat dat voor onze omgang met hen betekent. "We vergissen ons als we menen ons te moeten verlagen om met kinderen te communiceren. Integendeel. We moeten ons uitrekken om bij hun gevoelens te komen, op onze tenen staan."

Kinderen serieus nemen is hen ook volop de mogelijkheid geven te leren door risico's te nemen. Bij het leven van vandaag hoort vallen en opstaan. Zonder risico's te nemen leert een mens niet te ontdekken wat echt onveilig is. Korczak durfde dat leven met zijn kinderen aan. Juist omdat hij ze serieus nam. Het recht op de eigen dood betekent voor hem recht op echt leven!

Recht op de eigen dood komt - ook in het genoemde boek - wel heel direct ter sprake bij kinderen met een ongeneeslijke en uitzichtloze ziekte. Dan komt de dood nabij. Kinderen horen niet te sterven maar ze doen het toch. In het Emmakinderziekenhuis wordt daar al langer met ouders en kinderen die het betreft over gesproken. Wettelijk zijn de mogelijkheden beperkt om daarin als artsen, verplegers, ouders en kind een eigen weg te kiezen. Met name voor kinderen tussen een en twaalf jaar is er nog geen mogelijkheid. Terwijl kinderen soms met het vooruitzicht op sterven zelf kunnen aangeven hoe zij daarover denken, wat zij zouden willen.

Het is een moeilijk onderwerp. Niet voor iedereen is het de mens gegeven om ook de dood tegemoet te treden op een eigen gekozen wijze. Korczak heeft niet zo concreet gesproken over het recht op de eigen dood. Voor hem is dat recht vooral zoals gezegd recht op leven. Maar bij dat leven hoort ook de dood. En hij zou nu zeker daarin het kind een stem geven.

Korczak stierf in augustus 1942 met tweehonderd kinderen een dag na aankomst in vernietigingskamp Treblinka. In Warschau en in Yad Vashem (Jeruzalem) staat een beeld van hem met de kinderen.

(foto van een monument tijdens een tentoonstelling in Warschau 2018)